

Október 16.

— 1945. október 16—21: A Román Kommunista Párt első Országos Konferenciája. — „Az Országos Konferencia kidomborította az iparosítás alapvető fontosságát az ország általános haladásának biztosítása szempontjából, s első szakasként jelölte ki az áttérést az ország újjáépítésére, a háború által törekedett és szétzillett gazdaság gyors helyreállítására”. — Nicolae Ceaușescu: A Román Kommunista Párt dicsőséges fél százados évfordulója. B 1971 PK.

— 450 éve, 1523-ban Cortanában halt meg Luca SIGNORELLI olasz festő. Anatómiai ismereteinek állandó bővítése céljából, vagy a valóság minél realiztikusabb ábrázolása érdekében számos aktot festett. Az akt volt szimbolikus képeinek kifejezési eszköze is. Mozgalmas kompozíciói és a meztelen emberi test szobrászi előadásmódja miatt Michelangelo előfutáraként tartják számon. Sokat dolgozott Firenzében, Urbánban, Perugiában, Rómában; Orvietóban található főműve, az *Utolsó étel* (dóm, 1499—1505). Képeit több európai múzeum őrzi. (Sz. 1441 k. * (OI))

— 700 éve, 1273-ban Koniehben halt meg DZSELALEDDIN RUMI (Mevlana Dzselálu'd-Din-i-Rúmi) perzsa lírikus, a szufiták, a mohamedán misztikusok legnagyobb költője, a táncoló dervisek rendjének alapítója. *Mesnevi* és *Diván* c. műveiben adomák, példázatok, apró történetek során mondja el sejtelmes tanításait. (Sz. 1207. szept. 30. Balkh)

Október 17.

— 80 éve, 1893-ban született Dragoș PROTOPODESCU román író. Mark Twain modorában s egyben Minulescu költészetének prózái variánsaként sikerrel művelte a humoros novellát. (Mh. 1948)

— 100 éve, 1873-ban született Gheorghe TIȚEICA román matematikus. A Bukaresti Egyetem és a Politechnikai Iskola tanára, a Román Akadémia tagja, külföldi tudományos társaságok és akadémiák megbecsült román képviselője, a Varsói Egyetem díszdoktora volt. Differenciálmértani munkáival keltette fel a nemzetközi tudományos világ érdeklődését. A tudományterjesztés lelkes híve. I. Ionescu, A. Ioachimescu és V. Cristescu matematikusokkal megalapította a *Gazeta matematică* című folyóiratot, G. G. Longinescuval a *Natura* című tudományterjesztő kiadványt, D. Pompeiu matematikussal a *Mathematica* című folyóiratot szerkesztette. (Mh. 1939.)

— 125 éve, 1848. október 17—22. Erdőd. Petőfi Sándor: *A vén zászlótartó*; *Búcsú*.

— 525 éve, 1448. október 17—19. Rigómezei csata: Hunyadi János kormányzó keresztény hadserege (míntegy 22 000 fő, köztük csehek, kb. 3000 moldvai lovas, 4000 munténiai íjász) II. Murád szultán háromszoros túlerővel támadó hadával szemben három napi hősi küzdelem után csatát vesz. Időtartama, a hadmozdulatok és a tüzés szerepe folytán a rigómezei csata a modern típusú első csaták egyikének számít.

Október 18.

— 10 éve, 1963-ban Kolozsvárt halt meg KAKASSY Endre író, műfordító, irodalomtörténész és publicista. Enyedi, kolozsvári és bukaresti tanulmányai után a *Brassói Lapok* munkatársa, jeles publicista volt. A felszabadulás után főleg a román irodalommal foglalkozott, számos fordítása, cikke jelent meg. Kötetei: *A fiatal Eminescu*, 1959; *Eminescu élete és költészete*, 1962; *Mihail Sadoveanu*. Egy nagy élet és egy nagy életmű története, 1964. (Sz. 1904. Marosludas) M 72. 10. 18—26. *A kard*. Történelmi színjáték egy felvonásban.

— 10 éve, 1963-ban Moszkvában halt meg Galina NYIKOLAJEVA szovjet orosz író. Mint orvos részt vett a második világháborúban. Írt verseket, elbeszéléseket, paraszttárgyú karcolatokat, de legnagyobb sikereit regényeivel érte el. *Az aratás* címűben (1950) a háborúban lerombolt kolhozgazdaságok újjáépítéséért folytatott harcot mutatja be; *A kis jámbor* (1954) témáját alcíme jelzi: Elbeszélés a gépállomás igazgatójáról meg a főagronómusról. Fő műve az *Utközben* (1957), amelynek tárgya új termelési és vezetési módszerek bevezetéséért folytatott küzdelem egy traktorgyárban. (Sz. 1914. febr. 18. Usmanka) * (Büchl)

— 1920-ban ezen a napon kezdődött a román vasúti munkások sztrájkja, amely jelt adott az általános sztrájk kibontakozására.

— 80 éve, 1893-ban halt meg Charles GOUNOD francia zeneszerző. Az értékes irodalmi témákra épülő, ún. lírai opera típusának egyik képviselője volt. Fő műve: *Faust* című operája. Goethe nyomán rajzolta meg a főhős alakját, érzelem- és gondolatvilágát. Nyelvezete egyszerűségével, dallamosságával, bizonyos fokú népszerűségével, választékosságával hatott. *Romeó és Júlia* című operájában (bár a zenekari anyag színesebb, a harmonizálás merészebb a Faustnál), nem jutott el nagy műve színvonaláig. Gounod népszerűségét dala, chansonjai is fokozták. Kevésbé is-

mertek hangszeres munkái (szimfóniák, zongoradarabok). Berlioz leveleinek kiadásával előmozdította a francia zeneszerző megismerését. (Sz. 1818. jún. 17.) * (-kő)

— 150 éve, 1823-ban Ipolykesziben született IPOLYI Arnold néprajzi gyűjtő, művészettörténész és régész, jeles művelődéstörténeti kutató. (Mh. 1886. dec. 2. Nv)

— 225 éve, 1748: Aachen (Rajna-Westfália) békeszerződés: az osztrák örökösödési háború lezárása.

Október 19.

— 30 éve, 1943. október 19—30. Moszkva: Háromhatalmi konferencia. Az antihitlerista koalíció: a Szovjetunió, Anglia és az Amerikai Egyesült Államok külügyminisztereinek tanácskozása lerakja az Egyesült Nemzetek Szervezetének alapjait, határozatokat hoz Olaszország és Ausztria kérdésében, valamint a hitleristák háborús felelősségéről.

— 60 éve, 1913-ban Firenzében született Vasco PRATOLINI regényíró, elbeszélő, az olasz újrealista irodalom egyik kiemelkedő képviselője. Legtöbb írásában szülővárosa munkásvilágáról tudósít. Világhírű regénye a *Cronache di poveri amanti*, 1947 (m: *Szegény szerelmesek krónikája*, 1955) a fasizmus és antifaszizmus sikeres rajza. „Ez a mű, a firenzei környezet mesteri bemutatásán túl a történelmi tanulságokat is felhasználja: a kommunista szerző mind határozottabban fordul a közelmúlt történelmi felé, azzal a céllal, hogy azt a munkásmozgalom szempontjából értékelje” (Szabó György, 1969). Egyéb munkái: *Cronaca familiare*, 1947 (*Beszélgetés öcsémrel*, 1960) gyermekkori élménye felelevenítése; *Metello*, 1957 (m: 1961) a korai munkásmozgalom típus alakjáról, egy építőmunkásról, öntudatos forradalmárrá fejlődéséről ad képet. L. még Mai olasz elbeszélők, 1969.

— 65 éve, 1908-ban született Zofia LISSA lengyel zenetudós. Műveiben zenesztéikai, zeneszociológiai, zenéléktani és zenetörténeti kérdésekkel foglalkozik.

— 250 éve, 1723-ban Londonban halt meg Sir Godfrey KNELLER német származású angol festő. Dolgozott Itáliában, Németországban és Amszterdamban is. Művészi érdemeiért 1692-ben lovagi, 1715-ben főnemesi rangra emelték, 1711-től ő vezette az angol festészet főiskolát. Művészi stílusában Van Dyck hagyományait követte, főleg arcképeket festett. *Robert Cecil képmása*, *Női képmás* stb. (Sz. 1646. augusztus 8. Lübeck) * (OI)